

משך חכמה

פרשת פינחס פסקא סא – סז – סיום הפרשה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מב תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

מדוע כתוב בעולת התמיד "ונסכיהם" לשון רבים

(יח יט) ומנחתם ונסכיהם כו' מלבד עולת התמיד ומנחתה ונסכיהם. זה פלא גדול¹ על מי קאי הך (פסוק יט) ונסכיהם, אם על מוספי היום, הלא כבר כתוב (פסוק יח) ונסכיהם. ואם על עולת התמיד, ונסכה הוי ליה למימר. ועיין רש"י בזה. ואחר

הקרבן ונתחייב בניסוך, אף על פי שמצוה לנסך מיד לאחר הקרבן, מכל מקום, אין מעכב לנסך דוקא סמוך לקרבן, אלא אפילו ניסך כמה ימים לאחר מכן כשר, כיון שהוא חוב שנתחייב מחמת הקרבן, אבל ניסוך המים שבא מחמת היום, אף על פי שזמנו משהאיר המזרח ולאחר התמיד, מכל מקום, אם הביאו בלילה שלפני כן יצא, כיון שהוא חובת היום, וכן אם לא הביאו באותו היום, כבר אינו יכול להביאו, דעבר זמנו בטל קרבנו. ומקור הלכות אלו בתמורה (יד, א). דמבואר שם שנסכים הבאים מחמת הקרבן פסולים בלילה שלפני הקרבן, וכשרים אפילו בלילה לאחר הקרבת הקרבן, ואפילו לאחר עשרה ימים חייב באחריותו, אבל נסכים שבאים בפני עצמם כשרים גם בלילה שלפני הקרבן.

ובירושלמי פרק לולה והערבה הלכה ו מפורש, שניסוך המים שהקדים לתמיד כשרים ואפילו נסך בלילה לפני כן, וכן מבואר שם שאם עבר יומו בטל קרבנו. א. ה. ומה שכתב רבינו שניסוך הבא מחמת קרבן, שניסך לפני הקרבן פסול, ומשמע אפילו ניסך ביום, לא מצאתי מבואר, אבל הוא פשוט בסברא, וכן כתב בספר גבורת ארי בתענית ב, ב.

ולפי זה מתיישב היטב לשון הכתוב "ונסכיהם", דהיינו על עולת התמיד יש לנסך את "נסכיהם", היינו ניסוך היין וניסוך המים, שהם שני סוגי נסכים שונים לגמרי, לכן דקדק הכתוב לכתוב "ונסכיהם", לבאר, שניסוך המים דינו שונה מניסוך היין.

ואל תקשה, אם כן מדוע ביום השישי כתוב "ונסכיה" על ניסוך המים, כמבואר ברש"י (שם) ובש"ס תענית (ב, ב), והרי ניסוך המים אינו מחמת הקרבן, יש לומר, דבא ללמד שמצות ניסוך המים לכתחלה עם תמיד של שחר (יומא כו, ב), לפיכך הקדימה תורה ביום שני וכתבה "ונסכיהם" לרמוז שהם שני ניסוכים, וביום השישי כתוב "ונסכיה" ללמד שמצוה עם התמיד. והוא ממש כפתור ופרח. א. ה. ודע שהשגת ארי בספר גבורת ארי תענית ב, ב ומביאו רבינו להלן, כבר כתב יסוד זה לחלק בין גדר ניסוך המים שהוא חובת היום, לגדר ניסוך היין שהוא חובת הקרבן, אלא שרבינו מיישב על פי זה לשונות הכתוב ועוד דברים].

[סא]

(כט, יז – יט) וביום השני פרים בני בקר שנים עשר אילים שנים כבשים בני שנה ארבעה עשר תמימים: ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפט: ושעיר עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד ומנחתה ונסכיהם:

¹ [סא] (כט, יז – יט) וביום השני פרים בני בקר שנים עשר אילים שנים כבשים בני שנה ארבעה עשר תמימים: ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפט: (יט) ושעיר עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד ומנחתה ונסכיהם. ע"כ. ויש לדקדק, דעל נסכים של עולת התמיד כתוב בכל הימים "ונסכה", לשון יחיד, מלבד ביום השני כתוב ונסכיהם. וצריך טעם בדבר, מהו לשון רבים, הרי פתח בעולת התמיד דהיא לשון יחיד, ועל זה אומר לשון רבים ונסכיהם.

ורש"י פירש בחומש (שם) וז"ל "בשני נאמר ונסכיהם, על שני תמידי היום, ולא שינה הלשון אלא לדרוש, כמו שאמרו רז"ל (תענית ב, ב) בשני ונסכיהם, בששי ונסכיה, בשביעי כמשפטם, מ"ם יו"ד מ"ם, הרי כאן מים, רמז לניסוך המים מן התורה בחג" עכ"ל א. ה. ודרשה שהביא רש"י היא גמרא בתענית ב, ב אלא שרש"י מוסיף לבאר פשוטו של מקרא, שלשון רבים הוא על תמיד של שחר ושל בין הערבים, לכן הביא רבינו את דברי רש"י.

הנה פירש רש"י שפשט הכתוב הוא על שני התמידים, של שחר ובין הערבים. אבל הוא קשה בפשוטו של מקרא, דלא איירי הכתוב בשני תמידים, שהרי כתוב בלשון יחיד, "עולת התמיד", וגם על הדרש של ניסום המים הוא קשה בפשט הכתוב, דניסוך המים הוא בתמיד של שחר כמבואר להלן, ובשלמא ביום השישי דכתיב "ונסכיה", היינו שני הנסכים של התמיד של בוקר, יין ומים, אבל מה שכתוב ביום השני "ונסכיהם" בלשון רבים, הוא תמוה שאינו בפשט הכתוב. ואין לומר שעולה על נסכיהם של המוספים גם כן, שהרי לעיל מיניה כתוב על המוספים "ונסכיהם".

ונראה, דניסוך המים, אף על פי שהיה מתנסך בזמן הקרבת התמיד, מכל מקום אינו בא מחמת חובת תמיד של שחר, אלא הוא חובת היום, אלא שזמנו לכתחלה עם תמיד של שחר, ואינו בא מחמת התמיד של שחר, אבל ניסוך היין, בא מחמת עולת התמיד.

וההבדל בין ניסוך הבא מחמת הקרבן, לניסוך הבא מחמת היום. דהנה ניסוך הבא מחמת הקרבן, אין להביאו לפני שהקריב הקרבן, כי הקרבת הקרבן מחייבת את הניסוך, לפיכך אם ניסך לפני הקרבן פסול, אבל לאחר שהקריב

משך חכמה

פרשת פינחס פסקא סא – סז – סיום הפרשה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מב תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

וערבה הלכה ו, עיין שם. נמצא דניסוך היין הוא שייך ומתיחס אל עולת התמיד, וצריך להביאה אחר הקרבן, ובלילה שאחר כך גם כן סגי. וניסוך המים הוא שייך אל חובת היום, לכן כי נסכו בלילה כשר, כן כי לא נסכו בו ביום, עבר יומו בטל קרבנו כו'. וזה שאמר ונסכיהם, היינו ניסוך המים שהוא של היום, וניסוך היין שהוא של עולת התמיד².

[סב - המשך]

איך לומד הירושלמי מהיקש ניסוך המים לניסוך היין, להכשיר במנטק לאחר כמה

ימים

ולבי אומר לי³, שהוא דברי הירושלמי שם, דבעי, הקדימן לזבח

שני נסכים, אחד נסכי יין ואחד נסכי יין שהוקש זה לזה, ומזה יש ללמוד, שאם הקדים הנסכים לזבח כשר, ואם ניסך בלילה שלפני הזבח כשר, ואם לא ניסך היום לא ינסך למחר, עד כאן תוכן דברי הירושלמי.

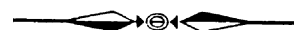
והנה דברי הירושלמי ממש כמדרש פליאה, דלומר "מנסכיה" דהיינו מהיקש ניסוך המים ליין, והרי מבואר בתמורה (יד, א) שבניסוך היין הוא להפך ממש, שאם הקדים לזבח פסול, ואם ניסך בלילה שלפני הזבח פסול, ואם איחר לנסך אפילו לאחר עשרה ימים כשר, וכן תמה בגבורות ארי בתענית (ב, ב ד"ה מה ניסוך) על דברי הירושלמי.

ונראה, דעל כרחק יש טעות סופר קלה בדברי הירושלמי, ותחת לגרוס "ונסכיה", יש לגרוס "ונסכיהם", וכונת הירושלמי לכל מה שביארנו לעיל, דמכתיב "ונסכיהם" לשון רבים, על כורחך ניסוך המים אינו בא מחמת הקרבן כניסוך היין, דדוקא ניסוך היין בא מחמת קרבן, ולכן פסול לפני הקרבן, ופסול בלילה שלפניו, וכשר בימים שלאחר הקרבן, אבל ניסוך המים בא מחמת היום, וכל הבא מחמת היום כשר בדיעבד אפילו ניסך לפני הקרבן, ואפילו בלילה שלפניו, ופסול ביום שלאחריו, ובזה מיושב דברי הירושלמי.

ובתענית (ב, ב) וז"ל: "ונסכיה - בשני ניסוכין הכתוב מדבר, אחד ניסוך המים ואחד ניסוך היין" ע"כ. ולפי גירסת הירושלמי היא ממש הדרשה של הבבלי בתענית. אבל לפי מה שהגהנו אין זה הדרשה של הבבלי בתענית. [א. ה. ומה שכתב רבינו שהיא דרשה של רבי נתן, הוא תמוה, דבתענית היא דרשה דרבי עקיבא (ב, ב), אבל רבי נתן דרש שם (ג, א) דרשה אחרת, וז"ל "תניא, רבי נתן אומר: בקדש הסך נסך שכו לה' - בשני ניסוכין הכתוב מדבר; אחד ניסוך המים ואחד ניסוך היין". וכידוע רבינו משנה הרבה

העיון, הוא לימוד גדול על נסוך המים, דניסוך היין מתיחס אל הקרבן, לא אל היום, ואם הביא קודם הקרבן פסולים, ומביאה אדם אפילו לאחר עשרה ימים, וכמו דדריש בפרק ב דתמורה (יד, א) מנחתם ונסכיהם אף בלילה, פירוש, בלילה שאחרי הבאת הקרבן, דהמנחה והנסכים מתיחסים אל הקרבן לא אל היום. הא ניסוך המים, אף על גב דלכתחילה מצותה עם התמיד (יומא כו, ב), כמו דכתיב ביום ששי (להלן פסוק לא) ונסכיה, בכל זאת ניסוך המים מתיחס אל היום, לא אל הקרבן, ולכן אם נסכן בלילה שלפני הבאת הקרבן יצא, ואם עבר היום ולא נסך מים, כיון שעבר יומו בטל קרבנו, וכמו שמפורש בירושלמי פרק לולב

² תמצית דבריו: ניסוך היין בא מחמת הקרבן, ולכן אם ניסך לפני הקרבת הקרבן פסול, ואם ניסך בלילה שלאחריו כשר, וכן בימים שלאחריו, אבל ניסוך המים אינו בא מחמת הקרבן אלא מחמת חובת היום, לכן, אם ניסך בלילה לפני התמיד כשר, ואם עבר היום בטל קרבנו, ואינו יכול לנסך בלילה שלאחר הקרבת התמיד, לכן כתוב "ונסכיהם", ללמד שהם שני סוגים של נסכים שונים לגמרי, ניסוך לקרבן וניסוך לחובת היום.

[סב - המשך]

³ [סב - המשך] על פי המבואר לעיל, יש ליישב הירושלמי שכל המפרשים לא מצאו ידים ורגלים לבארו, וכולם נדחקו ותמהו בביאור הירושלמי. דזה לשון הירושלמי (סוכה פרק ד הלכה ו) "רבי שמעון בן לקיש בעא קומי ר' יוחנן, הקדימן לזבח מה הן, ניסכן בלילה מה הן, לא ניסך היום מהו שינסך למחר, אמר ליה נישמעין מן הדא, דאמר רבי אילא בשם ר' יוסי, ונסכיה, אחד ניסכי מים ואחד ניסכי יין. הדא אמרה, הקדימן לזבח כשר, ניסכן בלילה כשר, לא ניסך היום לא ינסך למחר אל שם, עבר יום עבר קרבנו" ע"כ.

הנה שאל רבי שמעון בן לקיש את רבי יוחנן כמה שאלות על ניסוך המים: א. אם הקדים הניסוך לתמיד, האם כשר. ב. ואם תמצי לומר שאם הקדים כשר, מה הדין אם ניסך בלילה שלפני התמיד. ג. ואם תמצי לומר שאם ניסך בלילה שלפני התמיד שכשר, מה הדין אם ניסך לאחר היום. ופשט ליה מדכתיב ביום השישי ונסכיה, ואמר רבי אילא בשם ר' יוסי דבא ללמד על

משך חכמה

פרשת פינחס פסקא סא – סז – סיום הפרשה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מב תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

בעיני, דהא דקאמר בבלי תענית (שם) מה ניסוך המים מאורתא, דאמר מר ומנחתם ונסכיהם אף בלילה, סמוך גם כן על קראי דונסכיהם דכאן, דקאי על היום, רק מיייתי דמצאנו נסכים באים בלילה. ומסולק בזה כל תמיהות הרב בגבורות ארי, עיין שם ודו"ק בכל זה⁴.

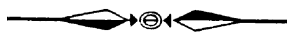
[סג]

מדוע ניסוך המים אינו מפורש בתורה רק ברמז

והנה⁵ ניסוך המים אינו בתורה, רק רמז בקראי. וטעמא משום

לנסך מים בלילה, שהרי אין להקריב קרבנות בלילה, ורק בבוקר יהיה מותר לנסך המים אפילו לפני קרבן התמיד, לזה מביא הש"ס דמותר לנסך בלילה, מדכתיב בניסוך יין "ומנחתם ונסכיהם", וכיון שיש מקור שמותר לנסך בלילה יין, ממילא נלמד שמותר לנסך מים בלילה יום טוב לפני הקרבת התמיד, כי ניסוך המים בא מחמת חובת היום.

⁴ תמצית דבריו: תמיה, איך לומד הירושלמי מהיקש ניסוך המים לניסוך היין, להכשיר במנסך לאחר כמה ימים, ונראה דאין הירושלמי לומד דיני ניסוך המים מדיני ניסוך המים, אלא בא ללמוד מהפסוק שכתוב נסכיהם, שאינם שוים, שניסוך היין בא מחמת הקרבן וניסוך המים מחמת היום, וממילא ידעין שדינו שונה כמבואר לעיל.

[סג]

⁵ [סג] יש לתת טעם מדוע ניסוך המים אינו מפורש בתורה אלא ברמז, [והרי כל מעשה הקרבנות מפורשים בתורה מלבד ניסוך המים]. ונראה על פי מה שאמרו בראש השנה (טז, א): "תניא, אמר רבי יהודה משום רבי עקיבא: מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח - מפני שהפסח זמן תבואה הוא; אמר הקדוש ברוך הוא: הביאו לפני עומר בפסח, כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות. ומפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת - מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא; אמר הקדוש ברוך הוא: הביאו לפני שתי הלחם בעצרת, כדי שיתברכו לכם פירות האילן. ומפני מה אמרה תורה נסכו מים בחג - אמר הקדוש ברוך הוא: נסכו לפני מים בחג, כדי שיתברכו לכם גשמי שנה" ע"כ.

מה הן, ניסכן בלילה מה הן, לא ניסך היום מהו שינסך למחר, מן הדא, דאמר ר' אלעזר בשם ר' יוסי ונסכיה, אחד נסכי מים ואחד נסכי יין, הדא אמרה הקדימן לזבח כשר, ניסכן בלילה כשר, לא ניסך היום לא ינסך מחר על שם, עבר יומו בטל קרבנו. וזה תמוה, דאדרבא מדאיתקוש לנסכי יין, ובנסכי יין הכל להיפוך, דבעי להיות אחר הבאת הזבח, ובלילה שלאחריו, ואף לאחר עשרה ימים. וברור שצריך להיות ונסכיהם, אחד נסכי מים ואחד נסכי יין, ואין זה דרשה דר' נתן דמיייתי בבלי בתענית (ב, ב) מן ונסכיה. ולפי זה פשיט שפיר, דהנסוך הוי של יום לא של קרבן. וכן ברור

גירסאות לפי הדקדוקי סופרים, וחפשתי בכל דברי הדקדוקי סופרים ולא מצאתי גירסא כזו].

והנה תנן בתענית (ב, א) וז"ל: "מאימתי מזכירין גבורות גשמים, רבי אליעזר אומר: מיום טוב הראשון של חג. רבי יהושע אומר: מיום טוב האחרון של חג". ונסתפקו בש"ס (שם, ב, ב) האם צריך להזכיר לרבי אליעזר הגשמים כבר בתפלת ערבית של ליל יום טוב, או רק מתפלת השחר של יום טוב. וצדדי הספק, מהיכן למד רבי אליעזר להזכיר מים מיום ראשון של יום טוב, אם מנטילת לולב שבא לרצות על המים צריך להזכיר רק מתפלת השחר, דנטילת לולב מהבוקר, ואם למד להזכיר על הגשמים מניסוך המים שבאים לרצות על המים (ראש השנה טז, א), אז צריך להזכיר על הגשמים כבר בערבית של יום טוב, שהרי ניסוך הוא אף בלילה.

וזה לשון הגמרא: "איבעיא להו: רבי אליעזר מהיכא גמיר לה, מלולב גמר לה או מניסוך המים גמר לה, מלולב גמר לה: מה לולב ביום - אף הזכרה ביום. או דלמא מניסוך המים גמר לה: מה ניסוך המים מאורתא, דאמר מר ומנחתם ונסכיהם (במדבר כט, יח), אפילו בלילה, אף הזכרה מאורתא" ע"כ. והנה הש"ס מביא מקור שניסוך המים כשר אף בלילה יום טוב ראשון, מגמרא דתמורה (יד, א), והוא פלא גדול, שהרי כבר מבואר לעיל דמבואר בתמורה דזה הוא ניסוך בלילה שלאחר הקרבת הקרבן, ולא בלילה שלפני כן. וכבר תמה בזה השאגת אריה בספרו גבורות ארי על תענית, ונדחק ליישב, עיין שם.

ונראה, דבאמת אין כונת הש"ס ללמוד מדרשה דמנחתם ונסכיהם אפילו בלילה, שניסוך המים בלילה יום טוב, אלא כך ביאור הסוגיא, "מה ניסוך המים מאורתא", היינו מדרשה דירושלמי דנסכיהם דכתיב ביום השני, דשם מוכח דניסוך המים הוא דין ניסוך אחר שאינו בא מחמת הקרבן אלא מחמת היום, ולכן כשר אף לפני הקרבת הקרבן, אלא שאל תאמר, מכל מקום, אין

משך חכמה

פרשת פינחס פסקא סא – סז – סיום הפרשה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מב תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

(מה, ב) כל האמור בחומש בפקודים קרב במדבר, דייק האמור ולא הכתוב, משום דניסוך המים לא היה קרב במדבר. ודו"ק⁶.

[סד]

מדוע בכל ימי החג כתוב "ומנחתם" בוא"ו, וביום הרביעי ושמיני עצרת כתוב "ומנחתם" בלא וא"ו

לפלא⁷ דבכל ימי החג כתיבא ומנחתם ונסכייהם, לבד ברביעי

שכתוב ברמז אינו קרב במדבר. [ומה שמסיים ואומר "וכל האמור בתורת כהנים כו'", אגב דפתח בלשון כל האמור על חומש פקודים מסיים בלשון כל האמור גם על תורת כהנים].

⁶ תמצית דבריו: הטעם שלא מפורש בתורה ניסוך המים, כיון שלא היה קרב במדבר, דניסוך המים בא כדי לרצות לה' שיוריד גשמים, ולא היו צריכים במדבר לגשמים.

[סד]

⁷ [סד] יש לדקדק, מדוע בכל ימי החג כתוב "ומנחתם" בוא"ו, ורק ביום הרביעי ובשמיני עצרת כתוב "ומנחתם" בלא וא"ו. ונראה על פי דברי חז"ל בסוכה (נה, ב) דתניא: "אמר רבי אלעזר, הני שבעים פרים כנגד מי - כנגד שבעים אומות. פר יחידי למה - כנגד אומה יחידה. משל למלך בשר ודם שאמר לעבדיו: עשו לי סעודה גדולה. ליום אחרון אמר לאוהבו: עשה לי סעודה קטנה, כדי שאהנה ממך" ע"כ. ופרש"י וז"ל "שבעים פרים - פרי החג שבעים הם, חוץ משל שמיני, כנגד שבעים אומות לכפר עליהם שירדו גשמים בכל העולם - לפי שנידונין בחג על המים: פר יחידי - של שמיני: שאהנה ממך - אין לי הנייה וקורת רוח בשל אלו, אלא בשלך: דכיון שהפריים באים לכפר על עובדי גילולים" עכ"ל. מבואר שהפריים באים לכפר על עובדי גילולים, מלבד פר של שמיני עצרת.

והנה במנחות (עג, ב) אמר רבי עקיבא, דאין עובדי גילולים מביאים נסכים בפני עצמם אלא אם מביאים קרבן, אז יכולים להביא נסכים מחמת קרבנם. ועל פי זה מבואר היטב, דבכונה כתבה תורה "ומנחתם", כיון שלפריים הבאים עבור הגויים, אין יכולים להביא מנחה ונסכים רק מחמת הקרבן, לכן כתוב בדקדוק רב ומנחתם וא"ו החיבור, שרק מחמת שהמנחות והנסכים באים מחמת הקרבן יכולים להקריבן, אבל לולי זה לא. ואף על פי שישאל מקריבים אותם, מכל מקום, כיון שהם באים לכפר על העובדי גילולים, אין

דאמר ר' יודא (ראש השנה טז, א) מפני מה אמרה תורה הקריבו לפני עומר כדי כו' תבואה, הקריבו לפני שתי לחם כו' שיתברכו פירות כו', נסכו לפני מים בחג כו'. והכוונה כי הנך תלתא דברים לא הקריבו במדבר רק בבואם לארץ ישראל, שלא היו צריכים במדבר לגשמים ולתבואה. לכן אמר ר' שמעון במשנה מנחות

ויש לדקדק, מדוע רבי יהודה בא לתת טעם דוקא לדברים אלו ולא לכל הקרבנות, ומאי שנא קרבנות הללו מכל מעשה הקרבנות, ונראה, דרבי יהודה בא לתת טעם מדוע ג' דברים הללו לא קרבו במדבר אלא רק כשבאו לארץ ישראל, ומיישב, שג' דברים הללו עומד בפסח, שתי הלחם בעצרת, וניסוך המים בחג, באים לרצות את ה' שיברך את התבואה ופירות האילן, ומי גשמים. ובמדבר לא היו צריכים לתבואה, ולא לפירות האילן, ולא לגשמים, לכן לא כתבה תורה בניסוך קרבנות החג גם ניסוך המים, כיון שניסוך המים לא קרב במדבר רק לאחר שבאו לארץ ישראל.

ועל פי זה יש לבאר דברי רבי שמעון במנחות. דהנה בעצרת היו מקריבים שני סוגי קרבנות: א. קרבנות הבאים מחמת הלחם, כדכתיב בתורת כהנים (ויקרא כג, יח) "והקרבתם על ה' לחם שבעת ככשים תמימים בגי' שנה ופר כן בקר אחד ואילם שנים יחיד עלה לה' ומנחתם ונסכייהם אשה ריח ניחח לה'". ב. קרבנות הבאים מחמת הרגל, והם מוספי החג כדכתיב בחומש פקודים (במדבר כח, כו-כוז) "ובימים הבפורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבעת ימים מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו: והקרבתם עולה לריח ניחח לה' פרים בגי' בקר שנים איל אחד שבעה ככשים בגי' שנה" ע"כ. ואמר רבי שמעון במנחות (מה, ב) על קרבנות עצרת "כל האמור בחומש הפקודים קרב במדבר, וכל האמור בתורת כהנים אין קרב במדבר, משבאו לארץ קרבו אלו ואלו" ע"כ.

פירוש הקרבנות שבאים מחמת הלחם, לא היו באים במדבר, כיון שאין צורך לרצות את ה' על פירות האילן במדבר, שלא היו צריכים גשמים, ולכן לא היו קרב שני הלחם, וממילא לא היה קרבים הקרבנות הבאים עם הלחם. אבל האמור בחומש פקודים, שהם מוספים מחמת חובת היום היו קרבים בדמדבר. והשתא יש לדקדק בלשון רבי שמעון, מדוע אומר "האמור" בחומש פקודים, ולא "הכתוב". ולשון אמור הוא תמוה קצת. ועל פי מה המבואר שלא היה ניסוך המים במדבר, אתי שפיר, דניסוך המים כתוב ברמז, אבל לא אמור בפירוש, לכן דקדק רבי שמעון לומר כל "האמור" בחומש פקודים קרב במדבר, דוקא אמור ולא כל הכתוב, כי ניסוך המים

משך חכמה

פרשת פינחס פסקא סא – סז – סיום הפרשה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מב תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

שקרבונו עשרה פרים, והוא להורות על עשרה אומות שנתן הקדוש ברוך הוא לישראל, ועליהן כתיב (דברים כ, טז) לא תחיה כל נשמה [ולכן ביום הרביעי שהוא באמצע, שארץ ישראל באמצע ישוב, והבן], ואם כן מהראוי שיתחייבו בני ישראל בקרבן זה, והן מביאים גם כן מנחות ונסכים בפני עצמם. לכן כתוב מנחתם בלא וא"ו, להורות שאין הבאת הזבח סיבה להקרבת המנחות והנסכים. ודו"ק⁸.

[סה]

מדוע מקריבים פרים עבור הגויים והרי השעירים והפרים באים לכפר על טומאת מקדש וקדשיו ואינה שייכת לגויים

"מנחתם" ולא כתבה וא"ו החיבור, ללמד שהיום הרביעי באים הנסכים גם ללא הקרבן, כיון שהם עבור ישראל. ויש להוסיף רמז לזה, שהרי יום הרביעי הוא אמצע השבועה ימים, וארץ ישראל היא מרכז העולם, ומסתבר שהפרים מכפרים לפי סדר העולם מתחתו ועד סופו, לפיכך יום הרביעי הוא מכפר על עשרה אומות הדרים בארץ ישראל, כי ארץ ישראל היא מרכז העולם, ולכן היא באמצע הכפרה על האומות.

⁸ תמצית דבריו: מדוע בכל ימי החג כתוב "ומנחתם" בוא"ו, וביום הרביעי ושמיני עצרת כתוב "מנחתם" בלא וא"ו – ונראה בזה, דהלכה היא שגוי אינו מביא מנחה ונסכים בפני עצמם, אלא אם מביא קרבן, יכול להביא להביא עליהם מנחה ונסכים, וכיון ששבעים פרי החג באים לכפר על הגויים, הרי הם כקרבן גוי שאין מביא מנחה ונסכים רק בגלל הקרבן, לכן כתוב "ומנחתם", וא"ו החיבור, שרק מחמת הקרבן מביא מנחה. אבל ביום השמיני הפר עבור ישראל, לכן לא כתיב "ומנחתם", וכן ביום הרביעי שבא לכפר על עשרה אומות הדרים בארץ ישראל, גם ישראל חייבים להביא פרים שיהיה כפרה לאומות וירד גשמים בארץ ישראל, לכן לא כתוב ביום הרביעי "ומנחתם".

[סה]

(פסוק כד) ושמיני עצרת (פסוק לז) כתיבא מנחתם ונסכיהם בלא וא"ו. הלא דבר הוא. ואולי יתכן כך, דבסוכה פרק החליל דף נה, ב אמר ר' אלעזר הני שבעים פרים כנגד שבעים אומות. ופרש"י שירדו גשמים בארצם, עיין שם. ובמנחות ריש פרק אלו מנחות נקמצות (עג, ב) קאמר ר' עקיבא דעכו"ם אינו מביא מנחות ונסכים בפני עצמו, רק עולות הוא מביא וכל חברותיה, היינו נסכים הבאים עם הזבח, כן פרש"י תמן. ואם כן בכל הפרים שבאמת הן לכפר על העובדי גלולים, הא עובד גלולים אינו מביא מנחות ונסכים רק בשביל שהיא באה עם הזבח. לכן נכתב ומנחתם ונסכיהם, להורות, דאין מקום להמנחות ונסכים, רק בשביל הזבח, שגלל הזבח מביאים גם כן מנחות ונסכים. לא כן בשמיני עצרת שהקרבן הוא לכפר על ישראל, וכן ביום הרביעי

להביא נסכים. [א. ה. ומכאן מוכח, דפשיטא ליה לרבינו, שהכל תלוי במתכפר, דאם ישראל מביא קרבן עבור הגוי אינו יכול להביא מנחה ונסכים בפני עצמם, ואם גוי מביא עבור ישראל, נראה שיכול להביא מנחה ונסכים ובאמת הוא מוכח במנחות עג, ב בגמ' וברש"י]. אבל ביום השמיני שהפר היחידי בא עבור ישראל, אין צריך מנחה ונסכים יבואו מחמת הקרבן, לכן לא כתיב ומנחתם בוא"ו, אלא מנחתם בלבד.

אבל עוד צריך ביאור, מדוע ביום הרביעי לא כתוב וא"ו, ומנחתם. ונראה, דהני שבעים פרים הבאים בקבוצות של שלוש עשרה פרים, שנים עשרה כו', אין זה סדר בעלמא כדי שיהיה בכלל כל הפרים שבעים, דבשביל זה היה אפשר לחייב להביא ביום אחד שבעים פרים ודיו, או בכלל יום עשרה פרים, שסך הכל יהיה חשבונם שבעים. אבל הטעם שהם מחולקים לקבוצות מספר, מפני שבכל יום הוא מכפר על מקום אחר, ובמקום ההוא יש סך אומות אלו, כגון ביום הראשון הוא מכפר על קבוצה של שלש עשרה אומות גויים, שהם דומים ושייכים זה לזה, [א. ה. ואף על פי שאמרו חז"ל שבכונה ציוותה תורה בסדר זה כדי לרמז שהגויים יתמעטו, מכל מקום פשיטא לרבינו שאין זה טעם עיקרי, אלא רמז].

ולפי זה, ביום רביעי שמכפר על עשרה אומות, הוא קבוצה של עשרה אומות, ובודאי הם העשרה אומות שבארץ ישראל, שהם עשרה אומות שנתן הקב"ה לישראל, וציוותה תורה עליהם לא תחיה כל נשמה (דברים כ, טז), וכיון שהם דרים בארץ ישראל, חובה על ישראל להביא כפרה על עובדי גלולים הללו, כיון שהם דרים בארץ ישראל, ובארץ ישראל צריכים גשמים, אם כן עשרה פרים הללו באים גם בשביל ישראל, לכן כתוב בתורה

משך חכמה

פרשת פינחס פסקא סא – סז – סיום הפרשה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מב תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

אחרי מות פרשה ד, ט) דשעירים מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו. והוא הדין פרים גם כן מכפרין על טומאת מקדש

שאינכם צדיקים אין לו היכל, ומה אם יחרב הבית הנקרא היכל כי אינו מושבו האמיתי, והן אמת כי על זה ראוי לשים לב שאם כן הל"ל אתם ולא המה, כי תחלת הפסוק ידבר לנוכח אך יתכן כי זה רמז להם, כי הם שהיו אז בלתי כשרים על כן איך יאמר היכל ה' אתם, על כן אמר המה שהוא שלא לנוכח לרמוז שיצדק בזולתם ולא בהם "עכ"ל. הנה הדברים מאירים ממש, שהם כדברי רבינו, שישראל נקראים מקדש ה'.

תוכן דבריו, לבאר דברי הנביא זכריה, שהתנבא על העתיד לבוא, ואמר (זכריה יד, יט) "זאת תהיה חטאת מצריים וְחַטָּאת כָּל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יַעֲלוּ לְחַג אֶת חַג הַסּוּכוֹת". והנה יש לדקדק טובא: א. נבואה זו היא לעתיד לבוא, שנתבא שלעתיד (שם, ט) "וְהָיָה ה' לְמִלְחָה עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד", ויכירו כולם מלכות ה', ועל זה התנבא שיהיה חטאת מצרים והגויים שלא יבואו לחוג את חג הסוכות, והוא תמוה, דאם ראוי שהגויים יבואו לחוג את חג הסוכות, מדוע לפני ביאת משיח בימי בית ראשון ושני לא היה חטאת הגויים שלא באו לחוג את חג הסוכות, ומה ענין זה לזמן העתיד לבוא שיהיה ה' אחד ושמו אחד. ב. מדוע דוקא חג הסוכות ולא שאר החגים.

ולאור המבואר שחטא הגויים הוא שהם מטעים את ישראל בדעות ומעשים רעים, יאורו לנו דברי הנביא. דהנה כל זמן שלא תהיה הגאולה השלמה, ולא יכירו כל הגויים במלכות ה', אין חפץ ה' שיבואו הגויים לבית המקדש לחוג את חג הסוכות, כדי שלא יתקרבו לישראל ויטעו אותם בדעות ומעשים, כפי שבאמת קרה [ולכן גזרו חכמינו ז"ל הרחקה מהם בינם ושמן ובנותיהם], והרי על זה מקריבים עליהם פרי החג, כפי שביארנו.

אבל לעתיד לבוא שיכירו כולם עול מלכותו יתברך, ויהיה ה' אחד ושמו אחד, חפץ ה' שיבואו הגויים להודות לה' על האסיף והקציר לאחר שעמלו כל השנה, ולכן מתנבא זכריה רק על העתיד לבוא, שיהיה זה חטאת הגויים שלא יבואו לחוג את חג הסוכות. ודוקא חג הסוכות הוא חטאתם, כיון שחג הפסח הוא על שפסח ה', ונהג עם ישראל הנהגה שלא טבעית, והראה להם שהוא שולט בעולם שלא כדרך הטבע, וזה אינו שייך לגויים, שגם לעתיד לבוא ינהגו כמנהג העולם, אלא שיכירו מלכותו יתברך. וכן חג השבועות אינו שייך להם, כי הוא על מתן תורה. אבל חג הסוכות שייך גם לגויים, לכן מתנבא זכריה על חטא הגויים שלעתיד לבוא לא יבואו לחוג את חג הסוכות.

בגמרא⁹ (פסחים) [סוכה] (נה, ב) הני שבעים פרים כנגד שבעים אומות. הנה מפורש במשנה דשבועות (ב, א-ב) ובספרי (ספרא

⁹ [סה] מבואר בגמרא סוכה (נה, ב), [א. ה. בנדפס יש טעות סופר וכתוב פסחים] דמקריבים פרי החג עבור העובדי גילולים, כדי שיהיה להם כפרה וירדו גשמים. והנה, בשלמא אם פרי החג הם עבור כלל החטאים, אתי שפיר, אבל מבואר בשבועות (ב, א-ב) ובספרי (ספרא אחרי מות פרשה ד, ט), שהקרבן השעירים והפרים בשלושת רגלים, וראש השנה ויום כיפור, הם על טומאות מקדש וקדשיו, דהיינו אם נכנסו הכהנים בטומאה לבית המקדש או שאכלו קדשים בטומאה. ולפי זה יש לתמוה, מה ענין טומאת מקדש וקדשיו לעובדי גילולים שאינם עובדים בבית המקדש, ואינם אוכלים קדשים.

ונראה, דבאמת ישראל גם נקראו מקדש, והם עיקר המקדש, והגויים מטמאים את ישראל בדעות ובמעשים רעים, לפיכך הרי זה לגבי הגויים כטומאת מקדש וקדשיו, לפיכך מביאים עליהם פרים, על מה שטמאו את ישראל כטומאת מקדש וקדשיו.

והראיה שישראל הם מקדש ה': א. על הפסוק (שמות, כה, ח) "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכָם", הקשה האלשיך (תשא לא) דמקדש הוא לשון יחיד, ומדוע כתוב ושכנתי "בתוכם", ולא כתוב ושכנתי "בתוכו", ומפרש, דהכונה בכל אחד ואחד מישראל, שהם מקדש ה'. ב. בויקרא (כ, ג) כתוב "וְאֵנִי אֶתֵּן אֶת פָּנַי בְּאִישׁ הַהוּא וְהִכָּרְתִּי אֹתוֹ מִקֶּרֶב עַמּוֹ כִּי מִזְרְעוֹ נָתַן לְמַלְאָךְ לְמַעַן טָמֵא אֶת מִקְדָּשִׁי וְלַחֲלֹל אֶת שְׁם קִדְשִׁי". ולשון הכתוב צריך ביאור, איזה מקדש טימא זה שנתן מזרעו למולך. ומפרש רש"י, דמקדשי הוא כנסת ישראל. וז"ל "למען טמא את מקדשי" - את כנסת ישראל, שהיא מקודשת לי, כלשון (ויקרא כא כג) ולא יחלל את מקדשיי "עכ"ל. הנה מבואר שכנסת ישראל נקראת מקדש. ועוד שרש"י משווה לפסוק (ויקרא כא כג) ולא יחלל את מקדשי דאיירי ממקדש ממש. ג. מה שאמר ירמיהו הנביא (ירמיהו ז, ד) "אֵל תִּבְטְחוּ לָכֶם אֶל דְּבָרֵי הַשֹּׁקֵר לֵאמֹר הֵיכַל ה' הֵיכַל ה' הִמָּה". [א. ה. וראה זו צריכה ביאור, שלפי מה שפירש רש"י ורד"ק אינו ענין למה שמביא רבינו, אבל באמת כונתו על פי ביאור האלשיך], ומפרש האלשיך, וז"ל "אל תבטחו לכם וכו' לאמר היכל ה' כו' והנה הדרך המורגל בפי הכל בפסוק זה הוא, שהיו ישראל אומרים מרגלא בפומייהו היכל ה' היכל ה', כלומר ולא יתכן להאמין דברי הנביא שיחריב ה' את היכלו, ואומר להם הנביא היכל ה' המה כלומר אל תחשבו כי הוא ית' קורא היכל ה' לשכן שמו בבית כי אם באנשים, כי בהיות צדיקים הם עצמם ההיכל כלומר ואחר

משך חכמה

פרשת פינחס פסקא סא – סז – סיום הפרשה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מב תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

מעט זרוע זרע עד אסוף הקציר בירושלים, ואז יהיה היפוך מאשר היה עתה, כי רצון השם יתברך יהיה שיעלו לחוג כו', כי לא יחטיאו את ישראל בקרבנם אליהם. ולכן (זכריה יד, ט) זאת תהיה חטאת כל הגויים כו' אשר לא יעלו לחוג את חג הסוכות. ודו"ק¹⁰.

[סו]

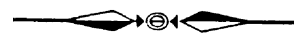
סוכה (נה, ב) אמר רבי יוחנן: אוי להם לגויים שאבדו ואין יודעין מה שאבדו, בזמן שבית המקדש קיים - מזבח מכפר עליהן, ועכשיו מי מכפר עליהן.

מדוע טועים הגויים שיש להם כפרה בזמן הזה בלא מזבח, ואיך יש כפרה לישראל

בסוף¹¹ סוכה (נה, ב). אוי לאומות העולם שאבדו כו'. שבישראל, איתא בתורת כהנים (אחרי מות, פרשה ה, תחילת פרק ח, אות

וקדשיו. ומאי שייך בעובדי גילולים טומאת מקדש וקדשיו. והברור, דעיקר המקדש הוא ישראל, כמו שאמרו (אלשיך תשא, לא. ועוד) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (שמות כה, ח) בתוכו לא נאמר רק בתוכם, וכמו שכתוב (ויקרא כ, ג) למען טמא את מקדשי, כנסת ישראל המקודשת לשמי, רש"י (שם). וכמו שאמר (ירמיה ז, ד) היכל ה' המה. לכן, על מה שמטעים ישראל בדעות ובמעשים רעים, זה הרי לגביהו טומאת מקדש וקדשיו. ולכן בימות הבית היה רצון השם יתברך שלא יתערבו בגוים, ולא ילכו העמים אליהם, פן יחטיאו את ישראל, כאשר היה, אבל לעתיד, אז אף כי בני נכר לא יגיעו להנהגת הנסייט, שעל זה נוסד הפסח על שפסח, ועצרת על מתן תורה, ויתנהגו בטבעיות, אמנם יכירו כי לה' הארץ ומלואה, והוא שוכן שמים כסאו בירושלים, לכן אם כי במועדים דפסח ועצרת אינם שייכים כלל, אחר כלות ימי האסיף, יבואו להודות לשמו יתברך על כל הטוב אשר עשה

¹⁰ תמצית דבריו: הטעם שענין טומאת מקדש וקדשיו לעובדי גילולים, אף על פי שאינם עובדים בבית המקדש, ואינם אוכלים קדשים, כיון דבאמת ישראל גם נקראו מקדש, והם עיקר המקדש, והם מטמאים את ישראל בדעות ובמעשים רעים, לפיכך הרי זה לגבי הגויים כטומאת מקדש וקדשיו, לפיכך מביאים עליהם פרים, על מה שטמאו את ישראל כטומאת מקדש וקדשיו.

[סו]

¹¹ [סה] תניא בסוף סוכה (נה, ב) "אמר רבי אלעזר, הני שבעים פרים כנגד מי - כנגד שבעים אומות כו' אמר רבי יוחנן: אוי להם לגויים שאבדו ואין יודעין מה שאבדו, בזמן שבית המקדש קיים - מזבח מכפר עליהן, ועכשיו מי מכפר עליהן" ע"כ. ויש לדקדק: א. למה דוקא אוי הם לגויים, הא גם לישראל הוא אוי, שאין להם מזבח לכפר. ב. מדוע אמר רבי יוחנן שהגויים אינם יודעים שאין מזבח מכפר, והרי ידעו הגויים שהמזבח מכפר עליהם, והיו מביאים קרבנות בזמן שבית המקדש היה קיים.

אבל הביאור בכל זה, דאיתא בספרא (אחרי פרשה ה, תחילת פרק ח, אות א) שלמדו חז"ל שיום הכיפורים מכפר גם בלא קרבנות ושעיר, וז"ל "כי

ביום הזה יכפר עליכם. בקרבנות, ומנין שאע"פ שאין קרבנות ואין שעיר היום מכפר ת"ל כי ביום הזה יכפר" ע"כ. עוד איתא שם באות ט, שדוקא יום כיפור מכפר בלא קרבנות אבל שאר רגלים לא מכפרין בלא קרבנות, וז"ל "והיתה זאת לכם לחוקת עולם לכפר על בני ישראל, מכל חטאתם אחת בשנה, מה תלמוד לומר, לפי שמצינו שזה מכפר עליו שלא בשעיריו, יכול אף שאר הימים כך מכפרים שלא בשעיריהם, תלמוד לומר אחת בשנה, אוציא את הפסח ואת החג שהם שבעת ימים, ולא אוציא את העצרת שהוא יום אחד, תלמוד לומר אחת בשנה, אוציא את העצרת שהם רגל ברגלים, ולא אוציא את ראש השנה שהוא יום טוב כיום הכיפורים, תלמוד לומר זאת אחת בשנה, זה מכפר שלא בשעיריו ואין שאר ימים מכפרים שלא בשעיריהם" ע"כ.

וצריך לתת טעם, מה נשתנה יום כיפור מכל הרגלים שמכפר בלא קרבנות. אבל הביאור בזה, דיום כיפור עיקרו לכפרה, לכן גם בלא קרבנות הוא מכפר, מה שאין כן שאר רגלים אין עיקרם לכפרה אלא לשביתה, לכן אינם מכפרים בלא שעירים.

ולפי זה יתיישב הכל, דיום כיפור ניתן יום כפרה רק לישראל כדכתיב (ויקרא טז, ל) "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מפל חטאתיכם לפני ה' תטהרו", וכתיב (שם, לד) "והיתה זאת לכם לחקת עולם לכפר על פניי ישראֵל מפל חטאתם אחת בשנה", היינו רק לישראל ולא לגויים, לכן

משך חכמה

פרשת פינחס פסקא סא – סז – סיום הפרשה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מב תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

לישראל ואין מניחים לישראל לעסוק בתורה, איך יתכפר להן במה דישראל קוראין בתורה, כיון שאין מניחים להם לעסוק בתורה. ודו"ק¹².

[סז]

(כט, לט) אֱלֹהֵי תַעֲשׂוּ לָהּ בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד מִנְדְּרֵיכֶם וְנִדְבַחְתִּיכֶם לְעֹלְתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְפֵיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם:

הטעם שלא כתוב שלמים קודם למנחות ונסכים, כמו בכל התורה

(כט, לט) אלה תעשו לה' וכו' ולשלמיכם¹³. נראה, דלפי מה דמסיק בסוף פרק קמא דקידושין (לז, ב), לא היו נסכים קרבין

כפרה. והביאור בזה, דיום כיפור, שעיקרו לכפרה, מכפר בלא קרבנות, וזה כפרתן של ישראל בלבד. אבל אין ישראל מתכפרין ברגלים בלא קרבנות, שעיקרן לשביתה. וטועין הגויים, שכיון שאינן בני שביתה, יכפר עליהם, כמו שמכפר יוכ"פ על ישראל. ועוד יש בזה אריכות, כמבואר בפנים.

[סז]

¹³ [סז] (כט, לט) אֱלֹהֵי תַעֲשׂוּ לָהּ בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד מִנְדְּרֵיכֶם וְנִדְבַחְתִּיכֶם לְעֹלְתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְפֵיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם ע"כ. ויש לדקדק, דבכל מקום בתורה כתוב עולות ושלמים יחד, ולאחר מכן מנחות ונסכים, ומדוע כאן כתבה תורה קודם עולות ומנחות ונסכים ולאחר מכן שלמים.

ונראה בזה, דהנה בקידושין (לז, ב) מבואר דלא היו נסכים קרבין רק לאחר ירושה ושיבה, ופירש רש"י (שם, ד"ה ר' ישמעאל) דזה רק בקרבן יחיד, אבל לקרבן ציבור היו קרבין נסכים גם במדבר. ונראה דלאו דוקא לחובות של ציבור, אלא הוא הדין לקרבן נדבה של ציבור, והוא עולת קיץ מזבח שהיתה נדבה של ציבור, גם כן היו נסכים קרבין במדבר, כמו שהיו קרבין לחובתם, ורק ליחיד לא היה קרב במדבר. והנה מפורש בתורת כהנים ריש ויקרא (דבורא דנדבה, פרשה יג, פרק טז, אות ה) דציבור אינן מתנדבין שלמים.

ועל פי זה מיושב הכל, דכאן צוה משה רבינו ע"ה מה שנהגו תיכף, גם

א. ואות ט), דיום הכיפורים מכפר בלא שעירים, ושאר רגלים אינן מכפרים בלא שעירים. וטעמו, דיום הכיפורים עיקרו לכפרה, לכן מכפר בלא שעירים. וכיון שלעובדי גילולים אינם בני שביתה, ועיקר הרגל לדידהו רק לכפרה, אם כן יכפרו בלא שעירים גם בזמן הזה בלא בית. אמנם, מה שייכים לרגלים, כיון דבני נח לא הוזהרו על הרגל, רק בשביל ישראל שהם בני שביתה מכפר להם, ואגב דמכפר לישראל מכפר גם לבני נח. וכיוצא בזה אמרו בפרק קמא דהוריות (ו, א) דמיגו דמכפר אחיים מכפר נמי אמתים, אבל בזמן הזה דלא מכפר לישראל, לא מכפר לבני נח. אך תוספות סוף מגילה (ל, ב ד"ה שאר) הביאו מדרש, דבזמן שקוראין בסדר הקרבנות מכפר עליהן, אכן כיון שמריעין ומצירין

לישראל יש יום כיפור שמכפר ולא לגויים, ומיושב דקדוק א. ובזה גם יתיישב מדוע יש לומר שהגויים אינם יודעים שמכפר בלא שעירים, דהנה כשם שלישראל מכפר יום כיפור בלא קרבנות כי עקרו לכפרה, כך לגויים הרגלים עיקרם לכפרה, כיון שאין להם דין שביתה, לכן יכולים הגויים לטעות שלדידהו הרגלים מכפרים בלא קרבנות, כשם שלישראל מכפר יום כיפור בלא קרבנות, כיון שעיקרם לכפרה, לזה אמר רבי יוחנן, דטועים הם, שאין להם כפרה היום ברגלים. ואף על פי שאין להם שביתה, כיון שבאמת אין לגויים שייכות לרגלים, שבני נח לא הוזהרו על הרגלים, רק כיון שישראל חייבים בשביתה ברגלים, ומכפרים הרגלים על ישראל, אגב הכפרה שמכפרים על ישראל מכפרים על הגויים, וכיוצא בזה אמרו בהוריות (ו, א), דמיגו דמכפר על חיים מכפר גם המתים, אבל בזמן הזה שלא מכפר על ישראל, לא מכפר גם על בני נח, וזה מחדש רבי יוחנן, ומיושב דקדוק ב.

עוד יש ליישב את שני הדקדוקים בדרך אחרת, דהנה אמרו התוס' בסוף מגילה (ל, ב ד"ה שאר) בשם המדרש, שבזמן שכשישראל קוראין בסדר קרבנות מכפר עליהן, אפילו שאין מזבח. לפיכך טועין הגויים שגם להם יש כפרה בזמן הזה על ידי כפרתן של ישראל. אבל זה טעות, דכיון שאין מניחין לישראל לעסוק בתורה, איך יתכפר להם במה שישראל קוראין בתורה. ומיושב שני הדקדוקים בדרך אחרת בסייעתא דשמיא.

¹² תמצית דבריו: מבואר בסוכה שאוי לגויים שאין יודעים שמזבח היה מכפר, ועכשיו אין מי שמכפר עליהם. וקשה, מדוע טועים הגויים שיש להם כפרה בזמן הזה בלא מזבח, ומדוע לישראל יש

משך חכמה

פרשת פינחס פסקא סא – סז – סיום הפרשה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' מב תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

שינהגו תיכף, גם קודם ירושה וישיבה, ומשום הכי לא כתב כאן קרבנות [דשתי הלחם], דשתי הלחם אינן קרבין קודם ירושה וישיבה, יעויין מנחות פרק ד במשנה (מה, ב), לכן אמר דעולות נדבות מרבים, טעונים מנחות ונסכים במדבר, אבל שלמים דצבור אינן מתנדבין, רק יחידים ושותפים, אם כן קרבן יחיד לא היה טעון נסכים במדבר, לכן כתב המנחות ונסכים קודם שלמים. וזה ברור. ודו"ק¹⁴.

רק לאחר ירושה וישיבה. ופרש"י (שם, ד"ה ללמדך) דזה רק בקרבן יחיד, אבל לקרבן צבור היו קרבים גם במדבר, ונראה, דגם לנדבת צבור כמו קיץ המזבח היו נסכים קרבים במדבר, כמו שהיו קרבים לחובתם, ורק ליחיד לא קרב עד אחר ירושה וישיבה. והנה מפורש בתורת כהנים ריש ויקרא (דבורא דנדבה, פרשה יג, פרק טז, אות ה), דצבור אינן מתנדבין שלמים, רק עולות לחודיהו, יעויין שם. אם כן אתי שפיר, דכאן צוה משה מה

הלחם", ולכן תיקנתי, דיש לומר "ומשום הכי לא כתב כאן קרבנות [דשתי הלחם], דשתי הלחם כו". ומיושב בס"ד].

¹⁴ תמצית דבריו: הטעם שלא כתוב שלמים קודם למנחות ונסכים, כמו בכל התורה, כיון שרק קרבנות ציבור, דהיינו חובות ונדבות של ציבור היו טעונים נסכים לפני ירושה וישיבה, ואין באים בנדבת ציבור אלא עולות לקיץ מזבח, אבל שלמים אין לציבור, דאין ציבור מקרבין שלמים, ושלמי ציבור של שתי הלחם לא קרב במדבר, לכן הקדימה תורה מנחות ונסכים לשלמים, כיון שלא היו טעונים נסכים במדבר.

קודם ירושה וישיבה, לכן הקדים מנחות ונסכים לשלמים, כיון שקרבן שלמים אין בקרבן ציבור, לא חובה ולא נדבה כמבואר, ואף על פי שיש קרבן שלמים של שלמי ציבור הבאים עם שתי הלחם, מכל מקום קרבנות הכבשים של שלמי ציבור הבאים עם שתי הלחם לא קרבו במדבר, כדתנן במנחות (מה, ב) שכל הקרבנות של פרשת אמור לא קרבו במדבר, לכן שתי הלחם לא קרב במדבר, נמצא שאין לך קרבן שלמים שהתחייב בנסכים לפני ירושה וישיבה. דאין צבור מתנדב שלמים, ולא שלמי ציבור של שתי הלחם קרבו, מה שאין כן עולות ציבור קרבין אף בנדבה וטעונין נסכים, לכן כתבה תורה שלמים לאחר מנחות ונסכים, דהשלמים לא חוייבו במנחות ונסכים לפני ירושה וישיבה. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

[א. ה. מה שכתב רבינו "ומשום הכי לא כתב כאן קרבנות דשתי הלחם כו", צריך ביאור בתיקון הלשון. ולעניות דעתי כתב רבינו פעמים "דשתי